



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

D. Burchardi

ECCLESIAE VVORMA- ciensis Episcopi, de Excommuni- catione, Decretorum Liber XI.

ARGVMENTVM LIBRI.

Libro hoc de Excomunicatione, eiusq; neglectu & contemptu, de furibus & prædonibus, deq; sacrarum ædiū incensoribus, ac deprædatoribus, agitur.

*De sede Episcoporum, cur in Ecclesia altius
ceteris sedere debeant. Cap. I.*

QUOD AVTEM sedes episcoporum in Ec-
clesiæ excelsæ constitutæ, & præparate inue-
niuntur in throno, speculationem, & potesta-
tem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à do-
mino sibi datam materiæ docent. Vnde ipse

Saluator in Euangelio ait: Quæcunq; ligaueritis super ter-
ram, erunt ligata & in cælo. & alibi: Accipite spiritum san-
ctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum
retinueritis, retenta erunt. Ideo ista prætulimus, charissimi,
vt intelligatis potestatem Episcoporum vestrorum, in eisq;
dominū veneremini, & eos vt animas vestras diligatis, &
quibus illi non cōmunicat, non cōmunicetis, & quos eie-
cerint, non recipiatis. Valde enim timenda est sententia
episcopi, licet iniuste liget, quod tamen summopere præ-
uidere debet.

*Episcopus cum excommunicare vel anathematizare aliquem pro
tertis & manifestis sceleribus dispositum habet, post lectionē Eu-
angelii, clerum & plebem ita debet alloqui. Cap. II.*

NOuerit charitas vestra, fratres mei, quod quidam vir
nomine N. diabolo suadente postponens Christianā

*Ex epist.
Vrbani
pape.*

*Ex cōcil.
Rotoma.
cap. 3.*

promissionem, quam in baptismo professus est, per
 stasiam conuersus post Satanam, cui abrenunciavit, &
 omnibus operibus eius, vineam Christi, id est, Ecclesiam
 deuastare, & deprædare non pertimescit, pauperes Christi
 quos precioso sanguine suo redemit, violenter opprimere
 & interficiens, & bona eorum diripiens. Vnde, quia
 huius nostræ Ecclesiæ (cui Deo authore præsidemus) te-
 buerat esse: quia in ea per aquam & spiritum sanctum
 tus est, & inter adoptiuos filios Dei adnumeratus, quæ
 modò filius diaboli sit imitando diabolum, solliciti ne
 negligentiam pastorem aliqua de ouibus nobis creditis
 deperiret, pro qua in tremendo iudicio ante principem
 storum dominum nostrum Iesum Christum rationem re-
 dere compelleremur, iuxta quod ipse terribiliter nobis
 minatur, dicens: Si nõ annunciaueris iniquam
 suam, sanguinem eius de manu tua requiram, Misimus
 eum presbyterum nostrum, & literas comonitorias scripsit
 & iterum, atque tertio, inuitantes eum canonicè ad emen-
 tionem, & satisfactionem, & pœnitentiam, corripientes
 paterno affectu. Sed ipse prohdolor diabolo cor eius
 rante, monita salutaria spreuit, & in incepta malitia
 seuerans Ecclesiæ Dei quam læsit, superbia spiritum
 tus, satisfacere dedignatur. De talibus itaque transig-
 ribus, & sanctæ religionis pacisq; quam Christus suis
 scipulis dedit, atque reliquit, violatoribus, præcepta
 & apostolica habemus, quibus informamur, quid de
 cemodi præuaricatoribus agere nos oporteat. Ait enim
 minus in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, cor-
 pe eum. Fratres, in vnumquëq; nostrum peccat, qui in
 Etiam Ecclesiam peccat. Si enim sancta Ecclesia vnum
 pus est, cuius corporis caput Christus est, singuli autem
 mus alter alterius membra: & si cum patitur vnũ mem-
 brum, compatiuntur omnia membra: proculdubio in nos peccat
 qui membra nostra lædit. Iubet ergo dominus, vt frater
 est, Christianus in nos peccans, primò secretè corripiatur
 deinde cum testibus redarguatur: nouissimè in com-
 Ecclesiæ publicè conueniatur. Quòd si has tres commo-
 tiones, & pias correptiones contemnit, & satisfacere
 spicit, post hæc sit tibi, inquit, sicut ethnicus & publicanus
 id est, gentilis atque paganus, vt non iam pro Christiano

sed pro pagano habeatur. Et in alio loco, membrum quod à sua compage resoluitur, & à iunctura charitatis dislocatur, & omne corpus scandalizat, dominus, & abscindi, & proiici iubet, dicens: Si oculus, manus, vel pes tuus scandalizat te, erue seum, & proiice abs te. Et Apostolus: Auferte, inquit, malum à vobis. Et iterum: Si quis frater nominatur, & est fornicator, aut adulter, aut homicida, aut rapax, cum huiusmodi, nec cibum sumere licet. Et Ioannes dilectus præ ceteris Christi discipulus, talem nefarium hominem salutare prohibebat, dicens: Nec ei aue dixeris, neque eum in domum receperis. Qui enim ei aue dicit, communicat operibus eius malignis. Dominica itaque atque apostolica præcepta adimplentes membrum putridum & insanabile, quod medicinam non recipit, ferro excommunicationis à corpore Ecclesiæ abscindamus, ne tam pestifero morbo reliqua membra corporis, veluti veneno inficiantur.

Prima excommunicatio. Cap. III.

igitur quia monita nostra, & crebras exhortationes contemnit, quia tertio secundum dominicum præceptum vocatus ad emendationem, & pœnitentiam venire despexit, quia culpam suam necdum cognouit, nec confessus est, nec missa nobis legatione, qui causam ipsius exquisimus: quia noster parochianus est, veniã postulauit: quia incepta malitia diabolo cor eius indurante perseuerat, & iuxta quod Apostolus dicit: Secundum duritiã suam, & cor impœnitens thesaurizat sibi iram in die iræ: idcirco nos eum cum vniuersis complicibus & communicatoribus, fautoribusque suis, iudicio Dei omnipotentis, patris, & filii, & spiritus sancti, & beati Petri principis apostolorum, & omnium sanctorum, necnon & nostrę mediocritatis autoritate, & potestate nobis diuinitus collata ligandi & soluendi in cœlo, & in terra, à precioso corporis & sanguinis domini perceptione, & à societate omnium Christianorum separamus, & à liminibus sanctę matris Ecclesię in cœlo, & in terra excludimus, & excommunicatum, & anathematizatum esse decernimus, & damnatum cum diabolo & angelis eius, & omnibus reprobis in igne aeterno iudicamus, nisi fortè à diaboli laqueis resipiscat, & ad emendationem & pœnitentiam redeat, & Ecclesię Dei

Ex eodẽ,
cap. 4.

quã læ fit, satisfaciãt. Et respondeant omnes tercio, aut, fiat, fiat, aut, anathema fit. Debent enim XII. sacrosanctas res episcopũ circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excommunicationis proiicere debent in terram, & conculcare pedibus. Post hæc episcopus plebi ipsam excommunicationem communibus verbis debet explanare, vt omnes intelligant quã terribiliter damnatus sit, & vt nouerint, quod ab illa hora in reliquum, nõ pro Christiano, sed pro pagano habendus fit: & qui illi quasi Christiano communicauerit, aut cum maducauerit, aut biberit, aut cum osculatus fuerit, aut cum eo colloquium familiare habuerit, nisi forte ad satisfactionem & pœnitentiã eum, prouocare studuerit, aut e domo sua eum receperit, aut simul cũ eo orauerit, proculdubio similiter fit excõmunicatus. Deinde epistola præbyteris per parochias mittatur, continentes modum excommunicationis. In quibus iubeatur, vt dominicis diebus prælectione uangelij plebibus sibi commissis publicè auertant ipsam excommunicationem, vt ne quis per ignorantiam communicet excõmunicato. Oportet etiam, vt ad episcopos ipsa excõmunicatio manifestetur. Præcipitur Toletanum concilium, vt inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciã episcopos quoscuque adire poterint, vt excõmunicatus audiatur. Seniori etiam eiusmodi excõmunicatio debet nota fieri.

Item excommunicationis allocutio. Cap. III.

*Ex cõcil.
Aurelia.
cap. 1.*

Auidistis dilectissimi, quanta & quã horrida præstitis ac iniquitatis opera. Nã à diabolo instigatus peccare non timuerit, & quomodo per apostasiam à tota Christianã religionis cultu prophana mente recessit. Audistis quemadmodum canonicè ad satisfaciendũ excõmunicatus sit, sed venire distulerit, quomodo frequenter abstinuit, vt respiceret à diaboli laqueis, quibus tenetur obiectus, saluberrimas admonitiones obduratis auribus contempserit. Dominus dicit in Euãgelio, de turbulenti fratre, qui ecclesiasticã reuult suscipere correptionem: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi, inquit, sicut ethnicus & publicanus, id est, iam nõ est cõputandus inter Christianos, sed inter paganos. Hinc Paulus domini & magistri doctrinam sequens, Corinthios redarguit, quare cum

criminosi ac sceleratis cōmunionem haberent dicens: Vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur vir de medio vestrum, id est, separetur à vestro consortio, qui tale scelus operatus est. Et adiungit: Ego quidē absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicavi vt præsens eum qui sic operatus est, in nomine domini nostri Iesu Christi congregatis vobis in vnum, & meo spiritu cum virtute domini mei Iesu, tradere huiusmodi Satanæ in interitum carnis. Et post pauca: Scripsi vobis, ne commisceamini fornicariis. Et statim infert: Si is qui frater appellatur, id est, Christianus, fornicator est, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Et alibi: Auferte malum ex vobis. Et, infidelis si discedit, discedat. Vna enim ovis non orbida, omnem gregem contaminat. Et modicum fermentum totam massam corrumpit, & plerunque vnum membrum putridum totum corpus inficit. Et ideo tam perniciofa pestis à corpore Ecclesiæ radicatus euellatur.

Excommunicatio secunda. Cap. V.

Dominicus igitur atque apostolicis informati præceptis, iudicio patris, & filij eius dñi nostri Iesu Christi, & spiritus sancti, & autoritate & potestate apostolis apostolorumq; successoribus à Deo concessa, vna vobiscum prædictū pessimum virū à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ excludimus, & ab omni societate & cōmunione Christiana separamus, separatūque esse in ætēnum decernimus, id est, & præsentī seculo, & in futuro. Nullus ei Christianus aue dicat, aut eum osculari præsumat. Nullus presbyter Missam cum eo celebrare audeat, vel sacrosanctum corpus & sanguinem domini tradere. Nemo ei iungatur in cōsortio, neque in aliquo negotio. Et si quis ei se sociauerit & communicauerit eius operibus malignis, nouerit se simili percussum anathemate, his exceptis qui ob hanc causam ei iunguntur vt cū reuocent ab errore, & prouocent ad satisfactionem, nisi fortē resipuerit, & Dei gratia inspirate ad pœnitentiæ remediū cōuersus fuerit, & digna emēdatione Ecclesiæ Dei quā læsit humiliter satisfecerit.

Item tertia excommunicatio. Cap. VI.

Canonica instituta & sanctorum patrum exempla sequētes, Ecclesiarum Dei violatores, videlicet, raptō-

Ex eodē concilio.

Ex cōcil. Turonē. cap. 2.

res, de prædatores, & homicidas. N. in nomine patris, & filij, & virtute spiritus sancti, nec non autoritate episcopi per Petrum principem apostolorum diuinitus collata, à sanctæ matris Ecclesiæ gremio segregamus, ac perpetuæ maledictionis anthemate condemnamus. Sintque, maledicti in ciuitate, maledicti in agro, maledictum horreum eorum, & maledictæ reliquæ illorum, maledictus fructus vètris eorum, & fructus terræ illorum. Maledicti sint ingredientiæ, & maledicti sint egredientes. Sintque, in domo maledicti in agro profugi, veniantque, super eos omnes illæ maledictiones quas dominus per Moysen in populum diuinæ legis præuaricatorem se esse missurum intentauit, sintque, anathema maranatha. i. pereant in secundo aduentu domini. Nullus eis Christianus aue dicat. Nullus presbyter Missam cum eis celebrare præsumat, vel sanctam communionem dare. Sepultura asini sepeliantur, & in sterquilinum sint superficies terræ. Et sicut hæ lucernæ de manibus nostris proiectæ hodie extinguuntur, sic eorum lucerna in æternum extinguatur: nisi fortè resipuerint. & Ecclesiæ Dei quæ leguntur per emendationem & condignam pœnitentiã satisfecerint.

Excommunicatio quarta. Cap. VII.

*Ex cõcil.
Arausic.
cap. 5.*

Canonica instituta, & sanctorum patrum exemplata sequentes, Ecclesiarum Dei violatores. N. autoritate Dei, & iudicio sancti spiritus à gremio sanctæ matris Ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus, quousque resipiscant, & Ecclesiæ Dei satisfaciant.

Reconciliatio excommunicati. Cap. VIII.

Ex eodẽ.

CV Maliquis excommunicatus, vel anathematizatus pœnitentiã ductus veniam postulat, & emendationem promittit, episcopus qui eum excommunicauit, antequam ianuas Ecclesiæ venire debet, & duodecim presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumstare debent. Vbi etiam adesse debent illi, quibus iniuria, vel damnum illatum est. Et secundum leges diuinas oportet damnum commissum emendari, aut si iam emendatum est, eorum testimonio comprobari. Deinde interroget episcopus, si pœnitentiã iuxta quod canones præcipiunt pro perpetratis sceleribus suscipere velit. Et si ille terræ prostratus veniam postulat, cul-

pam confitetur, pœnitentiam implorat, de futuris cautelâ spondet, tunc episcopus septem Psalmos decantet, cum istis precibus. kyrieleson. Pater noster.

Saluum fac seruum tuum,

Deus meus sperantem in te.

Mitte ei domine auxilium de sancto,

Et de Sion tuere eum.

Nihil proficiet inimicus in eo,

Et filius iniquitatis non ap. & c.

Esto ei domine turris fortitudinis,

A facie inimici.

Domine exaudi orationem meam,

Et clamor meus ad te veniat.

Dominus vobiscum,

Et cum spiritu tuo.

Oremus. Oratio.

Pœntia quæsumus domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, vt Ecclesiæ tuæ sanctæ à cuius integritate deuiarat peccando, admissorum veniam consequendo reddatur innoxius. Per dominum.

Item alia.

Maiestatem tuam quæsumus domine sancte pater omnipotens aternæ Deus, qui nõ mortem sed peccatorum vitam semper inquiris, respice flentem famulum tuum, attende prostratum, eius planctum in gaudium tuæ miserationis conuerte, scinde delictorum saccum, & induc eum latitiam salutarem, vt post longam peregrinationis famé de sanctis altaribus satiatur, ingressusque cubiculum regis, in ipsius aula benedicat nomen gloriæ tuæ semper, Per dominum.

Tunc episcopus apprehensa manu eius dextera in Ecclesiam cum introducat, & ei cõmunionem & societate Christianam reddat, & hanc orationem dicat.

Deus misericors, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas, venia remissionis euacuas, respice super hunc famulum N. & remissionem sibi omnium peccatorum toto cordis confessione poscenté deprecatus exaudi, innoua in eo piissime pa-

ter, quicquid diabolica fraude violatū est, in vnitate corporis Ecclesie tuæ, miserere domine gemitum eius, miserere lachrymarum eius, & non habentem fiduciam in tua misericordia, ad sacramentum reconciliationis mitte. Per dominum nostrum.

Post hæc secundum modum culpæ poenitentiam ei iungat, & literas per parochiam dirigat, vt omnes noverint eum in societate Christiana receptum. Aliis etiam episcopis hoc notum faciat. Nullus autem episcopus aliter parochianum excommunicare vel reconciliare presumat, sine conscientia vel consensu proprii episcopi.

Ne episcopi præcipientes sint aliquem excommunicare. Cap. IX.

Ex epist. Euarist. papa, ca. 3. **D**eus omnipotens, vt nos à præcipientis prolatione sententiæ compesceret, quum omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifesta agnosceret, quæ dicebantur. Vnde ait: Descendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non est ita, vt sciam. Cuius exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam vniquam præcipientes simus, aut temerè indiligerenterque indifferenter quæque quoquo modo iudicemus.

De eadem re. Caput X.

Ex synodo Melitensi, ca. 3. **V**T nemo episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa, communionem priuet ecclesiasticam. Sub anathema autem sine conscientia archiepiscopi aut coepiscoporum, episcopus nullum ponat, nisi vnde canonica docet autoritas: quia anathema æterna est mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimini, & illi qui aliter non potuerit corrigi.

De eadem re. Caput XI.

Ex concilio Agathensi, cap. 4. **E**piscopi verò si sacerdotali moderatione posthabita innocente aut in minimis causis culpabiles excommunicare præsumperint, & ad gratiam festinantes recipere fortasse noluerint, à vicinis episcopis cuiuslibet provincie literis moneantur, & si parcere noluerint, à communionem confratrum vsque ad proximam synodum suspendantur, & ibi rationem profecto dent, ne fortasse excommunicatoris, peccatum excommunicati logo tempore morte præueniatur.

*Vt nullus grauiter ferat cuius parochianus ab alio
episcopo pro certa culpa excommunicatus
fuerit. Caput XII.*

Placuit etiam pro communi vtilitate, & instanti neces- *Ex concil.*
sitate, vt nullus episcoporum grauiter ferat, si eius pa- *apud Cō-*
rochianum, pro deprædationis causa, alter episcopus ex- *pendium,*
communicauerit. *cap. 5.*

*De illis qui in parochia consistentes aliquid contra Deum
fecerint, quoties ab episcopo ad emendationem voca-
ri debeant. Caput XIII.*

Episcopus in cuius parochia aliquis consistens, aliquid *Ex cōcil.*
iniuste fecerit, semel & bis, atque tertio, si necesse *Meldēsi,*
fuerit, vocabit illum sua admonitione per suum nuncium *cap. 3.*
canonicè ad emendationem siue compositionem, & ad
pœnitentiam, vt Deo & Ecclesiæ satisfaciatur quam læsit. Si
autem despexerit atque contempserit eius admonitionē,
& saluberrimam inuitationem, feriat illum pastorali vir-
ga, hoc est, sententia excommunicationis, vt à communio-
ne sanctæ Ecclesiæ omniumque Christianorum sit sepa-
ratus, vsque ad congruam satisfactionem & dignam emē-
dationem. Quam excommunicationem debet idem epi-
scopus seniori illius notam facere, & omnibus suis coëpi-
scopis, & omnibus suis parochianis ne eum recipiant vs-
que ad dignam satisfactionem.

De eadem re. Cap. XIII.

Episcopus qui eos quolibet munere vel fauore aut ne- *Ex eodē,*
gligentia monere aut excommunicare distulerit, qui *cap. 6.*
contra Deum & Ecclesiæ pacē faciunt, vt aut reuertentes
fufcipiat, aut contēnentes de Ecclesia eiiciat, excommuni-
catus habeatur à collegio ceterorum, quousq; vel emen-
dationis, vel dānationis eorū ab eo sentētia promulgetur.

Quod aliud sit peccare in Deū, aliud in hominē. Cap. XV.

At tendendum est quod dominus dicit: Si peccauerit *Ex dictis*
in te frater tuus. Aliud est peccare in nos, aliud pec- *Aug. vlt.*
care in Deum. Si in nos aliquis peccauerit, non est no-
stri arbitrij. Scriptum quippe est: Si peccauerit vir in vi-
rum, placari potest ei Deus. Si autem in Deū peccauerit,
quis orabit pro eo? Nos è contrario in Dei iniuria benigni
& misericordes sumus, & Dei offēsam, quasi in nostra pote-

state sit eius velle, & eius nolle, impunè absque congruenti poenitentiae vindicta donamus: quum tamen quod in nobis commissum est, nec saltem verbum contumeliosum leuiterq; prolatum sine vindicta pertransire patimur. Dimittamus ergo propter Deum quod in nobis perpetratum est, & quod in Deo commissum est: quia dimittere non possumus, iuxta constitutionem sanctorum patrum, secundum canonicam auctoritatem vindicemus.

De eadem re. Cap. XVI.

Ex cōcil.
Meldēsi,
cap. 5.

VT peruafores rerum Ecclesiasticarum, qui easdem res contra auctoritatē non solum retinere, verum & crudeliter depopulari noscuntur, (quidam enim facultates etiam Ecclesiae in diuersa collaboratione & retribus eas expoliant, sed & pauperes & vicinos & circummanentes immisericorditer affligunt, deastant & opprimunt, ut rapaces qui secundum Apostolum à regno Dei excluduntur, ex criminali & publico peccato publica poenitentia multentur. Quod si hoc agere noluerint, proferatur contra eos apostolica terribilisq; sententia qua dicitur: Si quis frater nominatur, & est rapax, cum huiusmodi nec cibum quisquam sumere praesumat: quia iniquum & sacrilegium est, ut Symmachus papa, & post eum beatus Gregorius, Sabiniano subdiacono scribit: Si quis quod venerabilibus locis relinquitur, prauae voluntatis studiis, suis compendiis retauerit retinere, secundum statuta canonum ab omni ecclesiastica communione ut sacrilegus debet arceri, donec studeat digna satisfactione, quod admisit corrigere.

Quod sanctum sanctorum sit, quicquid domino offeratur. Cap. XVII.

Ex decr.
Bonifa-
cij papae.
cap. 5.

NVlli liceat ignorare, omne quod domino consecratur, siue fuerit homo, siue animal, siue ager, vel quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum domino, & ad ius pertinet sacerdotum. Propter quod quia inexcusabilis erit omnis, qui à domino & Ecclesia, cui competunt, auferit, vtrahat, inuadit, vel eripit, vsque ad emendationem Ecclesiaeque satisfactionem, ut sacrilegus dicitur, & si emendare noluerit excommunicetur.

*De illis qui Christi pecunias auferunt vel rapiunt.**Caput XVIII.*

Qui abstulit, inquit, aliquid patri, homicidæ particeps est. Pater noster, sine dubio, Deus est, qui nos creauit.

Mater verò Ecclesia, quæ nos in baptismo spiritaliter regenerauit. Ergo qui Christi pecunias & Ecclesiæ aufert, rapit, aut fraudat, homicida est, atq; ante Deum homicida deputatur. Qui enim res Ecclesiæ abstulerit, sacri legium facit, & vt sacrilegus iudicandus est.

*Ex epist.
Anacleti
papæ cum
clis fide-
bus missa*

De eadem re. Cap. XIX.

Rerum Ecclesiasticarum & facultatū raptores à liminibus sanctæ Ecclesiæ anathematizantes apostolica autoritate pellimus & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus, & non solum eos, sed etiam omnes consentientes eis: quia non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt rei iudicantur. Augustinus dicit: Qui aliquid de Ecclesia furatur & rapit, Iudæ proditori comparatur.

*Ex decret.
Lucii pa.
cap. 10.*

De eadem re. Cap. XX.

Hic qui dederit vel acceperit oblationes altaris, præter episcopum vel eius missum, & qui dat & qui accipit, anathema sit.

*Ex cõcil.
Gægren.
cap. 8.*

De eadem re. Cap. XXI.

Si quis oblationes Ecclesiæ extra Ecclesiam rapere vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi, vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, anathema sit.

*Ex cõcil.
apud S.
Medar-
dū, cap. 1.*

De eadem re. Cap. XXII.

Vti hi qui monasteria & loca Deo sacrata & Ecclesias infringunt, & deposita vel alia quælibet exinde abstrahunt, dampnum nouies componant, & emunitatem tripliciter, & velut sacrilegi canonice sententiæ subigantur.

*Ex decret.
Ioannis
pa. ca. 10*

*De his qui domum Dei contemptibilem ducunt.**Caput XXIII.*

Quisquis fastu superbiæ elatus, domum Dei ducit contemptibilem, & possessiones Deo sacratas, atque ad honorè Dei sub regiæ emunitatis defensione constitutas, inhonestè tractauerit, vel infringere præsumpserit, aut incendia vel vastationes ausu temerario perpetrauerit, quasi inuasor & violator Ecclesiæ Dei, quæ est domus Dei viui, à communione omnium fidelium abscindatur.

*Ex cõcil.
Mogūti,
cap. 7.*

Ex codē. cap. 6. **S**I quis cuiuscunque munuscula Ecclesie sanctis scripturarū titulis collecta, nefaria calliditate abstulerit, fraudauerit, inuasit, retentauerit, atq; surripuerit, & non statim à sacerdote commonitus Deo collata reddiderit, ab Ecclesie catholice communiōne pellatur.

Vt res ablata cum multiplicatione restituantur.

Caput XXV.

Ex decr. Eusebij p. ca. 4. **E**ST etiam in antiquis Ecclesie statutis decretum, vt qui aliena inuadit, non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Vnde & in Euangelio scriptum est, quod si aliquid aliquem defraudauit, reddo quadruplum.

Quod Ecclesiasticarum rerum incendia & depredationes pro emunitate sint emendanda.

Cap. XXVI.

Ex epist. Gregor. papæ ad Constātinam reg. Gallie. **C**VM deuotissimam dominā sciam de cœlesti vita cogitare, sedulo cogitare, culpam me committere vehementer existimo, si ea quæ pro timore omnipotentis Dei sunt suggerenda siluero, & te sanctissimam de Ecclesiastica pace sedulo non comonuerō. Nimis meliani, fratris & cœpiscopi nostri proclamatio nuper commisit, maximè cum villæ suæ videlicet Ecclesie à nequissimis prædonibus sint depredatæ, atq; nocturnis incendio more furum combustæ: & dum idem maligni iuxta notitiam prædecessoris Bonifacii decreta, pro emunitate illud emendare noluerint, dum & seculi leges hæc eadem ita habere voluerint, lege vulgari teste, in qua sic scribitur: Si quis manu armata vsque ad quatuor homines in vicum alterius malefaciendum venerit, ille, qui prior est illicita præsumptione componat solidos DCCCC. sequaces vero unusquisque solidos LXXX. si verò ibi incendium fecerint, sibi nonam componant, prædam verò in quadruplum restituant. Si seculi leges talem iustitiam habere voluerint, lex diuina quæ inferior esse debet, cum in ipsa veritatis præsentia à Zachæo collaudatum sit, si aliquem defraudaret, vt in quadruplum restitueret. Et quia in regibus bonum est iustitiam colere, ac sua cuiusque iura seruare, & in subiectos non sinere quod potestatis est fieri, sed quod æquum est custodi, quod vos & diligere, omnino confidimus studere: quapropter excellentiæ tuæ

in mense Nouembri præsentis anni, secunda indiçione, Petrum & cœpiscopum à gremio sanctæ Romanæ Ecclesiæ transmittimus, vt fratribus eiusdem prouinciæ in vnum congregatis, emunitas & præsumptio & sacrilegium canonica autoritate, & vestra regia dignitate talem terminum accipiant, ne post hac membra diaboli, filii nequam, in sancta Ecclesia te etiam ibi regnante talia præsumant.

De rebus Ecclesiasticis quomodo restitui debeant. Cap. XXVII.

ET in legibus seculi cautum habetur. Qui rem surripit alienam, illi cuius res dirempta est, in vndecuplum quæ sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur. Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui: & dicit omnis populus, amen. Talia ergo non præsumantur absque ultione, nec exerceantur absque damnatione. Pacem, & non damnum aut iniustitiam alicuius, sectamini in inuicem, & in omnes. Proinde si quis Ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum fuerit, rapuerit, vel consenserit facientibus, vt sacrilegus diiudicetur, & damnum in quadruplum restituat, & canonicè pœniteat.

Quòd sacrilegi sint Ecclesiarum prædones. Caput XXVIII.

Sacrilegi sunt Ecclesiarum prædones. Vnde & in concilio Agatensi sub quarto capitulo decretum habetur. Ira amico quippiam rapere furtum est: Ecclesiæ verò fraudari vel abstrahi surripique sacrilegium. Omnes enim contra legem facientes, resque Ecclesiæ diripientes, vel Ecclesias sacerdotesque contra diuinas sanxiones vexantes, sacrilegi vocantur, atque indubitanter infames, sacrilegique habendi sunt.

De eadem re. Cap. XXIX.

Ad sedem autem apostolicam perlatum est, quòd sint inter vos contentiones & emulationes, & prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicent vsibus, & domino Deo cui tradita sunt ea subtrahant, & suis vsibus inseruiant. Quapropter ab omnibus illa vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia sub secretis cœlestibus iudicata à quibusdam irruentibus vexentur. Quòd

*Ex decret.
Eusebii
cap. 8.*

*Ex cœcil.
Moguti,
cap. 3.*

*Ex epist.
Pii papæ
Italicis
fratribus
missa.*

si quis praesumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem qui hoc agunt: clericos ac dominos sacerdotes persequi eosque infamare audiuius, ut malum per malum addentes deteriores fiant, non intelligentes quod Ecclesia Dei in sacerdotibus consistat, & crescat in tempore Dei: & sicut qui Ecclesiam Dei vastat, eiusque praedia & denaria expoliat, & inuadit fit sacrilegus, sic & ille qui eius sacerdotes insequitur, sacrilegij reus existit, & sacrilegus iudicatur.

De his qui truncationes membrorum, depraedationes & domorum incendia fecerint. Cap. XXX.

Ex decr. Eutychia papa. **S**I quis membrorum truncationes, domorum incendia fecerit, siue facere iusserit, aut facienti consenserit, quodque de his vnique legaliter vel amicabiliter coram episcopo ciuitatis aliisque ciuibus non emendauerit, ab Ecclesia se priuatum cognoscat. Si vero post secundam & tertiam conuentionem, cuncta in quibus arguitur non emendauerit, tanquam ethnicus & publicanus ab omni Christianorum collegio separetur.

Quod cum excommunicato orare non liceat. Caput XXXI.

Ex dictis S. Isidor. **C**UM excommunicato, neque orare, neque loqui, nisi quae ad eandem excommunicationem pertinent, uel uelci cuique liceat.

De eadem re. Cap. XXXII.

Ex dictis eiusdem. **S**I quis frater, aut palam aut absconso cum excommunicato fuerit locutus, communem statim cum eo excommunicationis contrahet poenam.

De eadem re. Cap. XXXIII.

Ex dictis Fructuosi episcopi. **C**UM excommunicato nullus loquatur, neque qualibet eum compassione vel miseratione refoueat, neque in contradictionem, vel superbiam confortare praesumat.

De eadem re. Cap. XXXIII.

Ex concilio Antioch. cap. 2. **C**UM excommunicatis non licet communicare, nec cum his qui per domos conueniunt, deuitantes orationes Ecclesiae, ubi simul orandum est. Si quilibet autem ex capto deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, poenam istam priuetur communione.

De eadem re. Cap. XXXV.

Si quis cum excōmunicato, saltem in domo, simul orauerit, iste communione priuetur. *Ex cano-
ne aposto-
lorum.*

De eadem re. Cap. XXXVI.

De his qui communione priuantur, seu ex clero, seu ex laicali ordine, ab episcopis per vnāquamque provinciam sententia regularis obtineatur, vt hi qui abiiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiritur autem ne pusillanimitate aut contentione, vel alio quolibet vitio episcopi videatur à communione seclusus. *Ex cōcil.
Nicano.
cap. 5.*

De eadem re. Cap. XXXVII.

Si quis à proprio episcopo communione priuatus est, nō ante suscipiatur ab aliis episcopis, quā suo reconcilietur episcopo. *Ex cōcil.
Antio-
che. ca. 6*

De eadem re. Cap. XXXVIII.

Excommunicatos quoque à sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque partis examinationem iustā, nec cum eis in oratione, aut cibo, vel potu, aut osculo communicet, nec aue eis dicat: quia quicumque in his, vel aliis prohibitis scienter excommunicatis communicauerit, iuxta apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiaceat. *Ex decr.
Calist. pa-
pae, ca. 3.*

De eadem re. Cap. XXXIX.

NON antem liceat communicare incommunicatis, neque per domos ingredi, & cum eis orare, qui Ecclesiae in oratione non participant, nec in alteram Ecclesiam recipi, qui ab alia excommunicantur. Quod si visus fuerit quilibet episcoporum, vel presbyterorum, aut diaconorum, vel etiam qui in canone detinentur, incommunicatis communicare, & hunc oportet communione priuari, tanquam Ecclesiae regulas confundentem. *Ex cōcil.
Antio-
che.*

De eadem re. Cap. XL.

Si quis sponte communicauerit excommunicato, verbo, in oratione, in cibo, vel potu, XL. dies poeniteat in pane, sale, & aqua. Qui vero eis communicauerit in homicidiis, *Ex decr.
Fabiani
papa epi-
scopis Gal-
liae missis.*

DD

vel flagitiis, reus erit iræ, & vindictæ Dei omnipotentis quem spernit: quia hæc omnia diuina ei voce interdita sunt, & secundum Apostolum, obedire Deo oportet magis quam hominibus, & secundum quod deliquit, dignè iuxta decreta canonum pœniteat: & si pœnitere noluerint, excommunicentur.

De eadem re. Cap. XLII.

Ex cõcil. Meldēsi, cap. 10. **D**E his qui pro delicto suo à communione separantur, ita placuit, ut in quibuscunque locis fuerint excommunicati, eodem loco consequantur communionem.

De eadem re. Cap. XLIII.

Ex cõcil. Rotoma. cap. 3. **S**UNT aliqui qui culpis exigentibus ab episcopo priuati excōmunicantur, & ab aliis Ecclesiasticis, vel laicis præsumptione, in communionem accipiuntur, quod omnino sanctum Nicænum concilium, simul & Chalcedonense, necnon & Antiochenum, atque Sardicense fac prohibent.

De eadem re. Cap. XLIII.

Ex cõcil. Carthagi. cap. 9. **A**UGUSTINUS episcopus legatus Numidiæ provinciarum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, & siue ab episcopo aliquo, vel presbytero fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius fugientibus sui episcopi regulare iudicium, Ab vniuersis episcopis dictum est, omnibus placet.

De eadem re. Cap. XLIII.

Ex eodē, cap. 73. **Q**UI communicauerit, vel orauerit cum excommunicato: si laicus est, excommunicetur, si clericus deponatur.

De illis qui ex alia parochia sunt, & deprauidationes faciunt. Cap. XLV.

Ex cõcil. Meldēsi, cap. 2. **D**E illis autem, qui infra parochiam beneficiū aut redditatem habent, & alterius Episcopi parochiam sunt, & de loco ad locum iter faciunt, rapinas & deprauidationes peragunt, placuit, ut excommunicentur, nec ex parochia exeant, quàm quæ perpetrarunt, dignè emendent. Quorum excōmunicatio seniori eorum, & proprio episcopo significanda est, ne eos recipiant, antequam redeant, ubi rapinā fecerūt, & omnia pleniter emendent.

De illis qui defendunt delinquentes. Cap. XLVI.

QVI consentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & corripietur increpatione seuerissima. Hinc & quidam sanctissimus pater ait: Si quis errori alterius consenserit, sciat se cum illo simili modo culpabilem iudicandum, & excommunicandum.

*Ex dictis
Basilij e-
piscopi.*

De illis qui intra annum causam suam tractare neglexerint. Cap. XLVII.

Qvicunque igitur intra anni spacium ciuilitur, siue publice causam suam coram suis excommunicatoribus non peregerint, ipsi sibi audiencie clausisse adiurum videatur. Quod si obstinato animo sine communicatione defuncti fuerint, nos illius causam iuxta beati Leonis predecessoris nostri sententiam, diuino iudicio reseruantibus quibus uiuis non communicauimus, mortuis non communicare possumus.

*Ex decr.
Gelasii
pa. ca. 2.*

De eadem re. Cap. XLVIII.

His sane, qui ante audienciam comunicare tentauerint, donec per poenitentiam reatum suum defleant, ad communionem nullo modo reducuntur, excepto mortis interitu urgente. Qui vero excommunicato scieter communicauerit, & amodo saltem in domo simul orauerit, atque latebras defensionis, ne cominus ad satisfactionem perducatur, praeberit, donec ab excommunicato poenitentiam suscipiat, corporis & sanguinis domini communionem priuatum se esse cognoscat, & delictum secundum canones poeniteat.

*Ex decr.
eiusdem
cap. 13.*

De notentur excommunicatorum nomina, & in foribus ecclesiae praefigantur. Cap. XLIX.

Cura sit omnibus episcopis, excommunicatorum nomina omnino tam vicinis episcopis, quam suis parochianis pariter indicare, eaque in celebri loco posita praeforibus Ecclesiae cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in utraque diligentia, & excommunicatis ubique ecclesiasticis audiens excludatur, & excusationis causa omnibus auferatur.

*Ex decr.
Honorij
papa, ca.
11.*

De episcopo, qui ante damnati absolutionem obierit. Cap. L. Ex concil.

Si episcopus ante damnati absolutionem, obitu rapiatur: correptum, aut poenitentem successoris licebit absoluere.

*Epaonensi
cap. 10.*

*Ex eodē,
cap. 11.* **S**I aliquis excommunicatus fuerit mortuus, qui iam sit confessus, & testimonium habet bonū, & non poterat venire ad sacerdotem, sed præoccupauit eū mors in domo, aut in via, faciant pro eo parentes eius oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captiuis.

De eadem re. Cap. LII.

*Ex epist.
Leonis pa
pa, ca. 21* **H**orum causa Dei iudicio referuanda est, in cuius mortuū fuit, ut talium obitus vsq; ad communionis remedium non differretur. Nos autem quibus uiuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus.

De furibus & furtis. Cap. LIII.

*Ex dictis
August.* **D**ixit dominus ad Moysen: Accipiat unusquisq; a proximo, & proxima uasa argentea, & aurea, & uestes, &c. Non hinc quisque exemplum sumendum putare debet ad expoliandum proximū, hoc enim Deus iussit, qui nouerat quid quemq; pati oporteret. Nec Israelitæ fecerūt, sed Deo iubenti ministeriū præbuerunt, quemadmodū quum minister occidit eum, quem iudex iussit occidi.

De eadem re. Cap. LIIII.

*Ex dictis
eiusdem.* **P**oenale est occultè auferre, multò maioris pœnæ est uisibiliter eripere. Auferre ergo nolenti, siue occultè, seu palam, habet præceptum suum. Furti enim nomine penè intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ. Non enim rapinam permittit, qui furtum prohibuit, sed sub furti nomine rapinam intelligi uoluit. A parte enim totum significauit quicquid auferatur.

De eadem re. Cap. LV.

*Ex dictis
Hierony.* **F**UR autem non solum in maioribus, sed in minoribus etiam iudicatur. Nō enim quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur: quomodo in fornicatione, non idcirco diuersa sit fornicatio, si mulier pulchra aut deformis, ancilla aut ingenua, pauper aut opulenta: sed qualiscunque illa fuerit, una est fornicatio. Ita in furto, qualiscunque quis abstulerit, furti crimen incurrit.

De eadem re. Cap. LVI.

SI quis per necessitatem furatus fuerit cibaria, vel vestē, vel pecus propter famem, aut per nuditatem, pœniteat hebdomadas tres: si reddiderit, non cogatur ieiunare.

Ex pœnitentiâ Theodori.

De eadem re. Cap. LVII.

NAM si quis publicam rapinam, seu furtum fecerit, publicam inde agat pœnitentiam, iuxta sanctorum canonum sanctiones. Si verò occultè, sacerdotum consilio pœniteat: quoniã raptores, vt Apostolus ait, nisi inde veram egerint pœnitentiam, regnum Dei non possidebunt. Qui verò de rebus Ecclesiarum aliquid abstulerit, grauius iudicetur: quia quauis vltio furum, & raptorum, ad comites respiciat, pœnitentia tamen ad episcopos pertinet.

Ex cœcil. Aurelia. cap. 8.

De eadem re. Cap. LVIII.

SI quis furtum capitale commiserit, id est, quadrupedia tulerit, vel casas effregerit, septem annos pœniteat: & quod furatum est, reddat. Si quis verò de minoribus semel aut bis furtum fecerit, reddat quod tulit, & annum vnum pœniteat, vel si quis sepulchrū violauerit, VII. annos pœniteat, tres ex his in pane & aqua.

Ex pœnitentiâ Theodori.

De eadem re. Cap. LIX.

FVres & latrones, si in furando & prædâdo occiduntur, visum est pro eis non orandum. Si cōprehensi, aut vulnerati, presbytero, vel diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.

Ex cœcil. Triburi. cap. 5.

De eadem re. Cap. LX.

SI fur aut latro captus in præda, absque occasione potest apprehendi, & tamen interficitur: quia ad imaginem Dei creati, & in nomine eius baptizati sunt, interfectores eorum XL. diebus non intrent Ecclesiam: lanea veste induti, ab escis & potibus, qui interdicti sunt à thoro, à gladio, & equitatu se abstineant. In III. V. feria, & sabbato, aliquo genere leguminum, vel holerum, & pomis, par uisq; piliculis cum mediocri ceruisia vicissim vtantur & temperatè. Sin autem à veridicis comprobatur testibus, quod sine odii meditatione se, suaque liberando diaboli mem-

Ex cœcil. Aurelia. cap. 1.

bra interficiunt, & capi non poterant, pœnitentiã pro homicidio eis iniungimus, nisi ipsi voluerint aliquid quod humanitatis est facere: & si presbyter est, nõ deponatur, ceteris tamen vitæ suæ diebus pœnitentiã agat.

De eadem re. Cap. LXI.

In Exodo dicitur.

SI infringens fur domum, siue effodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor nõ erit reus sanguinis. Quod si orto sole fecerit, homicidiũ perpetravit, & ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, venundabitur. Si inuentum fuerit apud eum quod furatus est, viuens, siue bos, siue asinus, siue ovis, duplum restituet.

De seruo qui fugerit dominum suum. Caput LXII.

Ex epist. Hierony.

EX epistola Hieronymi, ad Pacasium Alexandrinum. De seruo qui fugerit dominum suum interrogabas, ille in illa fuga mortuus fuerit, vtrum liceret pro eo curare, an non. Hoc in diuinis libris non inuenimus prohibitum, sed tamen scimus ab apostolis firmiter præceptum, vt serui subditi sint in omni timore dominis: non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis. Et in Gangreli concilio ita scriptum est: Si quis seruum sub prætextu doli cultus doceat dominum proprium contemnere, vt detur ab eius obsequio, anathema sit. Vnde datur intelligi, quod si ille anathema meruit, qui docet seruum proprium dominum contemnere, & ab eius obsequio recedere, quanto magis ille qui dominum spernit, & eius seruitio se non noluerit? Sed tamẽ distantia est inter illum qui per superbiam fecerit, & illum qui per necessitatem coactus crudelitate domini sui.

De clericis, si in demoliendis sepulchris comprehensi fuerint. Cap. LXIII.

Ex cõcil. Toletan. s. ca. 45.

SI quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus: quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vindicatur, oportet in tali scelere proditum, & hereticarum ordine submoueri, & pœnitentiã triennio deputari.

De clericis aut monachis, si furtum fecerint. Caput LXIIII.

Ex cõcil. Agathẽ. cap. 2.

SI quis clericus aut monachus furtum fecerit, quod potius sacrilegium dici potest, id censuimus ordinari.

vt iunior virgis cæsus, tanti criminis reus, nunquam officium ecclesiasticum excipiat. Si verò iam ordinatus in hoc facinore fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate priuetur: cui sufficere potest pro actus sui leuitate, impleta pœnitentiæ satisfactione, sola communio.

De illis qui de ministerio Ecclesiæ aliquid furati fuerint. Cap. LXV.

Si aliquis de ministerio Ecclesiæ quolibet modo aliquid furatus fuerit, VII. annos pœniteat. *Ex pœnitentiæ Romano.*

De monachis si de furto infamati fuerint, quomodo se expurgare debeant. Cap. LXVI.

Sæpe contingit, vt in monasteriis monachorum furta perpetrentur. Idcirco statuimus, vt quando ipsi fratres de talibus se expurgare debuerint, Missa ab abbate celebratur, vel ab aliquo præsentibus fratribus, & sic expleta Missa, omnes communicent in hæc verba: Corpus domini sit mihi ad probationem hodie. *Ex cõcil. Vorm. cap. 10.*

De illis qui colonorum flagella defendunt. Caput LXVII.

Decreuit sancta synodus, vt episcopus ac ministri episcoporum pro criminibus colonos flagellare cum virgis potestatem habeant, propter metum aliorum, vt ipsi criminosi corrigantur, vt vel inuiti pœnitentiam agant, ne æternaliter pereant. Si verò seniores ipsorum colonorum indigne tulerint, & aliquam vindictam exinde exercere voluerint, aut eosdem colonos ne distringantur defendere præsumpserint, sciant se excommunicationis ecclesiasticæ sententia feriendos. *Ex concil. Elibert. cap. 9.*

De episcopis qui apud Romanam sedem accusati fuerant, quod cum excommunicatis communicarent. Caput LXVIII.

Regno Cõradi piissimi & Christianissimi regis quinto, cõgregata est sancta generalis synodus apud Altheim in pago Rethia, præsentem videlicet domini Ioannis papæ apocrisario sanctæ Ortensis Ecclesiæ Petro venerabili episcopo. Hoc quatenus aliquo modo diabolica semina in nostris partibus exorta extirpare, & nefandissimas *Ex cõcil. apud Altheim habito cui interfuit Couradus rex.*

machinationes quorundam peruersorum hominum sedare, & eliminando purgare deberet. Transacto igitur triduo ieiunio, & sacris lithaniis more debito celebratis, conuenimus in Ecclesia sancti Ioannis Baptista, & moesti coe sedimus. Tum demum praefatus S. Petri, & domini Ioannis papae missus, proferens chartam apostolicis literis inscriptam qua monebamur, arguebamur, & instruebamur, de omnibus ad veram religionem Christianae fidei pertinentibus. Quae omnia, ut iustum & dignum erat, humiliter accepimus, diligenter tractauimus, & deuoto affectu omnimodo amplectebamur. Ergo euangelicam praecipionem & institutionem saluberrimam lachrymabili voce protulimus, qua arguebantur Pharisei & Scribae: Mundate, inquit, prius quae intus sunt. Et item: Eijce primum trabem de oculo tuo. Ac propheticum illud: Ruina populi, sacerdotes mali. Perpendentes, & discutiendo nosmetipsos inspicientes, & in medium poenitentiae sanctae digno fructu ad terram nos proiicientes, defleuimus negligentias innumerabiles, & peccata nostra grauissima. Deinde hortatu domini Petri contra nosmetipsos, & vitia irati adiunxite primo sancto spiritu, & miserante, capitula infra notata, ad correctionem tam nostram, quam Christiani populi statuendo collegimus.

De episcopis qui sibiectos seducunt communicantes cum excommunicatis. Cap. LXIX.

Ex eodem concilio, cap. 6.

SCimus sacra autoritate scriptum, qui excommunicato communicauerit, excommunicetur. In hoc nos fatemur episcopi, & presbyteri, & clerici poenaliter peccasse quod in posterum Deo auxiliante, & emendare & emendari cupimus, & praecipimus.

De eadem re. Caput LXX.

Ex eodem cap. 7.

Placuit sanctae synodo hunc errorem quasi impium ab Ecclesia amouere: quia animarum curam a domino accepimus, non pecuniarum. Inde & reddituri sumus Deo rationem, & accepturi propter suam misericordiam aeternam retributionem, vel iustam damnationem.

De episcopis ut non sint malum exemplum populo.

Caput LXXI.

Ex eodem, cap. 8.

Bonum exemplum populis, seipsos episcopi vel sacerdotes debent praebere, & ostendere non solum dicitur

verum & factis. Propter hoc enim statuimus, minimè vnquam in posterum contra sacra statuta aliquo modo communicemus excommunicatis, & diiudicemus nosmetipsos, quatenus in futuro nõ iudicemur à domino. Sequi cupimus dicta & statuta sancti Gregorij papæ, & pœnitentiam dignam agere volumus secretè in monasterio: quia publicè nequim⁹: in futuroq; prædicta omnib⁹ modis Deo propitio vitare volumus. Eandemq; legē statuentes presbyteris, diaconibus, & omni clero, si de gradu deponi noluerint, vt fideliter obseruent, & aliis seruare prædicent.

De correctione episcoporum qui cum excommunicatis communicauerunt. Cap. LXXII.

Autoritate apostolica firmamus dicta, & præcepta sanctorum canonum, & interdiciamus, quàm diu quis excommunicatus sit, vt nullus nostrorū episcoporum ei audeat communicare, vel cum eo in Ecclesia orare. Et laici qui secuti sunt nos, vt dicunt, errado & sequendo nos modo, nos aut nosmetipsos per pœnitentiam macerantes corrigendo, & viam eis vitæ prædicantes, & aperientes: vt resipiscant à diaboli laqueis, à quibus per nostra mala exempla capti tenentur, & ad veram matrem Ecclesiam per pœnitentiam reuertantur.

De his qui contemnunt bannum ab episcopis impositum. Cap. LXXIII.

Nemo contemnat neque transgrediatur bannum ab episcopis superimpositum. Sciat & abhorreat in epistola B. Clementis dictum, contra se scriptum. Si vobis episcopis nõ obedierint omnes, tam maioris, quàm & inferioris ordinis, atque reliqui populi tribus, & linguæ, non solum infames, sed & extorres à regno Dei, & consortio fidelium, à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt, & audiant ipsum dominum in Euangelio dicentem: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Quapropter nos euangelicam & apostolicam considerantes auctoritatem, non quæstum pecuniarum, sed lucrum quærentes animarum, statuimus & confirmamus, vt si quis post hanc huius sancti concilij definitionem inuentus fuerit corrupisse bannum ab episcopis impositum, XL. dierum castigatione corripiatur tantum in pane, & sale, & aqua.

Ex eodē. cap. 9.

Ex cōcil. Triburi. cui interfuit rex Arnolphus, ca. 8.

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De eo pro quibus causis quemlibet hominem anathematis vinculo ligari oporteat. Cap. LXXVIII

*Ex eodē,
cap. 30.*

Quæsitum est in eadem synodo, pro quibus causis quemlibet hominem episcopali autoritate, vinculo anathematis ligari oporteat, atque vnanimi eorum sententia decretum est, pro his tribus criminibus fieri debere: cum ad synodum canonicè iussus venire contemnit. Aut postquam illuc venerit, sacerdotalibus rebus obedire præceptis. Aut ante finitam causæ suæ examinationem, à synodo profugus abire præsumit.

*De illis qui furtum & rapinam exercuerint.
Caput LXXV.*

*Ex eodē,
cap. 31.*

TRanquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ inquietari, & pacem fraternam infestari testantur, fures & latrones, qui ambulant inter nos ouina pelle obumbrati, sed lupinamente recedunt alienati, sæua mente res Ecclesiarum ducti rapientes, & gregem dominicum spoliando lacerantes, de quibus saluator in Euangelio commemorat: *Quis intrat per ostium in ouile ouium, ille fur est & latro.* Augustinus subiunxit: *Fur non venit nisi vt fureretur, & mactet, & perdat.* Vbi quamuis hæreticos qui fidem furantur Ecclesiæ designet, tamen insequutione furum & latronum, turpe tam monstrat pacem Ecclesiarum. De talibus Apostolus ad Philippenses: *Videte canes, videte malos operarios.* Canes vocauit, qui non habent verecundiã. Malos operarios quia nulla faciunt quæ pietati conueniant. Et dominus per prophetam Esaiam: *Ego dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam.* Vnde nos quæ dominus diligit diligentes, & quæ odio habentes, statuimus & iudicamus, si quis post hæc Euangelica & apostolica atque prophetica verba, & definitionem pacatissimæ synodi, inuenta fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolo actu mortem meretur incurrere, nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare. Et eleemosyna pro eo datur in memoriam clericorum nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam, dicens: *Nemo te post mortem fideliter redimit: quia tu te redimere noluisti.* Si autem fur, vel latro, vulneratus elabatur, & expectatione mori

desperatis putatur, atque reconciliari se mysteriis sacro-
sanctis habitu corporis, & voluntate pie mentis depreca-
tur, Deoque & sacerdoti vita comite emendationem, &
actam confitetur, communionis gratiam non negamus tri-
buendam.

De illis qui in patibulis suspenduntur. Cap. LXXXVI.

Quæsitum est ab aliquibus fratribus de his qui in pa-
tibus suspenduntur pro suis sceleribus, post confes-
sionem Deo peractam, vtrum cadauera illorum
ad Ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offeren-
dæ, & Missæ celebrandæ, an non. Quibus respondemus: Si
omnibus de peccatis suis parum confessionem agentibus,
& dignè pœnitentibus communio in fine secundum cano-
nicum iussum danda est, cur canones eis qui pro peccatis
suis pœnam extremam persoluunt, & confitentur, vel con-
fiteri desiderant? Scriptum est enim: Non iudicat Deus
bis in id ipsum.

De episcopis qui cum excommunicatis communicauerint. Caput LXXXVII.

Decreuit sancta synodus cū consilio serenissimi prin-
cipis, si deinceps aliquis episcopus sui ministerij obli-
tus, sciens cum excommunicato communicauerit, siue in
salutatione, siue in oratione, siue in iusta confortatione,
siue in cibo, siue in potu, excommunicatus habeatur, tam
à principe, quàm à cœteris omnibus, quousque in proxima
synodo audiatur, & Deo & Ecclesiæ satisfacere cogatur.

De clericis qui fugerint ecclesias suas, & de seruis qui dominos proprios fugerint. Cap. LXXXVIII.

Sanctus Gregorius dicit: Clericum fugientem ab Eccle-
sia sua, vel seruum fugientem dominum proprium, &
nolentem reuerti, iudicamus communionem priuari, quoad-
usque ad propriam Ecclesiam, vel ad dominum suum re-
deat. Et item: Clericum fugitiuum suo episcopo vel do-
mino suo decernimus apostolica sententia restitui, vel ex-
communicari, vna cum illis qui ei communicauerint.

Finis Libri Vndecimi.

*Ex cœcil.
Moguti.
cap. 5.*

*Ex cœcil.
apud Er-
phesfurt.
cui inter-
fuit Hen-
ricus rex,
cap. 9.*

*Ex cœcil.
apud Al-
theim ha-
bito cui in-
tersunt
Cōradus
rex, cap.
27.*